

Диференціюється пропорційна система на такі види: з жорсткими списками, з преференціями, з напівжорсткими списками.

Жорсткі списки є закритими, тобто виборець голосує саме за список партії. У бюлетенях вказуються тільки назва, емблема, іноді перші номери в списку.

За преференціями виборець голосує не тільки за партію, а також за окремих кандидатів у списку якому віддає перевагу. При рівній кількості преференцій мандат отримує той кандидат, що стоїть вище по списку.

Напівжорсткий список гарантує мандат першому кандидату по списку, а наступні обираються від кількості голосів, які були віддані за партію.

Останньою найбільш розвиненою та успішною є змішана виборча система, яка поєднує в собі переваги мажоритарної та пропорційної системи намагаючись позбавитися від їх мінусів.

Змішана виборча система є своєрідним симбіозом мажоритарної та пропорційної системи. Існують різні варіації змішаної виборчої системи, найпростішим є паралельне комбінування, суть якої полягає в тому що половина кандидатів обираються по мажоритарній, а інші по пропорційній системі, однак можуть бути і варіації з переважанням тієї чи іншої основоположних систем. Основним недоліком такої системи є складність співпраці депутатів обраних різними шляхами у парламенті.

Отже, у світі виділяються три найпопулярніші види виборчих систем. Усі ці системи мають свої переваги та недоліки. До кожної країни з її особливими традиціями та історією може не підійти успішна виборча система іншої країни. Кожен народ має знайти саме свій шлях вибору свого представництва у державних органах.

Список використаних джерел

1. Кобржицький В. В. Мажоритарна і пропорційна виборчі системи: переваги та недоліки. *Освіта регіону. Політологія, психологія, соціальні комунікації*. 2009. № 2. С. 58-62. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/73> (дата звернення: 09.06.2022).
2. Поняття, характеристика та риси мажоритарної виборчої системи. *Освіта. ua*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/9529/> (дата звернення: 09.06.2022).
3. Мельниченко В. Виборчі системи у світовій політичній практиці. *Віче*. 1997. № 3. С. 74-88.

Жук П. В., здобувачка вищої освіти III курсу, група КЮ-192
Переверза А. М., здобувачка вищої освіти III курсу, група КЮ-192

Науковий керівник – **Керноз Н. Є.**, старший викладач
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПОРЯДОК ЗАБОРОНИ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В СУДІ: НОВОВВЕДЕННЯ

Конституційними засадами діяльності політичних партій, їх обмеження чи заборони в Україні є гарантоване право: «...на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних...та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей» (ст. 36); але з можливістю заборони «діяльності об'єднань громадян...лише в судовому порядку»(ст.37)[1].

В умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України особливо актуальним постало питання припинення діяльності політичних партій, в дія яких вбачається порушення конституційних засад, закріплених в ч.1 ст.37 Основного Закону. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони (розпуску, примусової ліквідації) політичних партій» від 03.05.2022 р. № 2243-IX (далі – Закон України № 2243-IX)[2] вперше на законодавчому рівні деталізовано виписані особливості провадження у справах про заборону політичної партії в статті 289³ Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС) України, а саме:

по-перше, принципово змінена виключна підсудність, оскільки відповідно до п.2 ч.2 ст.22 КАС України судом першої інстанції визнаний апеляційний адміністративний суд в апеляційному окрузі, що включає місто Київ, відповідно до ч.1 ст.27 КАС України, за яким залишилося вирішення справи про анулювання реєстраційного свідоцтва політичної партії;

по-друге, право звернутися з адміністративним позовом про заборону політичної партії без сплати судового збору має суб'єкт владних повноважень (далі – СВП) в особі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань;

по-третє, конкретизована процедура направлення позовної заяви й додатків до неї відповідачу, іншим учасникам справи або надання їх для ознайомлення в судовому засіданні;

по-четверте, суди незалежно від інстанції мають вирішити справу протягом одного місяця після відкриття провадження;

по-п'яте, виписані невідкладні процесуальні дії суду першої інстанції у разі завершення розгляду справи шляхом ухвалення повного рішення, а саме:

5.1. надсилає копії матеріалів справи в електронному вигляді до суду апеляційної інстанції;

5.2. повідомляє про це позивача для опублікування оголошення у порядку, передбаченому ч.5 ст.289³ КАС України з оприлюдненням на офіційних веб-сайтах Міністерства юстиції України й Верховної Ради України;

по-шосте, вважається, що учасники справи, всі заінтересовані особи належним чином повідомлені про судовий розгляд такої справи, призначення, дату, час і місце судового засідання, ухвалення і зміст оприлюдненого судового рішення у ній через три дні з дня оприлюднення такого оголошення, при цьому неприбуття їх у судові засідання не перешкоджає розгляду справи в судах незалежно від інстанції;

по-сьоме, час апеляційного оскарження на рішення (ухвалу) суду протягом двадцяти (десяти) днів з дня його (її) оприлюднення;

по-восьме, судом апеляційної інстанції є Верховний Суд у складі колегії Касаційного адміністративного суду не менше ніж з п'яти суддів,

по-дев'яте, рішення Верховного Суду є остаточним і касаційному оскарженню не підлягає[3].

При цьому, для правильного встановлення юрисдикції необхідно відмежувати три близьких за змістом поняття: «об'єднання громадян», «політична партія», «громадське об'єднання». Для цього необхідно зробити екскурс у законодавство за хронологією. Відповідно до Закону України «Про об'єднання громадян» від 06.1992 р. № 2460-ХІІ: об'єднанням громадян, незалежно від назви (рух, конгрес, асоціація, фонд, спілка тощо) визнавалися політична партія або громадська організація[4], який 01.01.2013 р. втратив чинність на підставі прийняття Закону України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р. № 4572-VI. Цим Законом принципово змінені організаційно-правові форми громадського об'єднання на громадську організацію чи громадську спілку, визначення яких виписані в ч.ч.3, 4 ст. 1 Закону; та за п. 1 ч. 2 ст. 2, дія на відносини у сфері утворення, реєстрації, діяльності політичних партій більше не розповсюджується[5].

Тому, спеціальним Законом України «Про політичні партії» від 05.04.2001 р. №2365-III, який змінювався понад 35 разів[6] врегульовані різні аспекти щодо обмеження (ст. 5), заборони (ст. 21), припинення (ст. 23) їх діяльності. В світлі нововведень Закону України № 2243-IX щодо заборони діяльності політичних партій виписані нові програмні цілі або дії, якщо вони спрямовані на: «виправдування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії проти України, у тому числі шляхом представлення збройної агресії Російської Федерації та/або Республіки Білорусь проти України як внутрішнього конфлікту, громадянського конфлікту, громадянської війни, заперечення тимчасової окупації частини території України (п.10 ч.1 ст. 5), глорифікацію та інші виправдання дій

та/або бездіяльності осіб, які здійснювали або здійснюють збройну агресію проти України...» (п.11 ч.1 ст.5)[6].

Доречно, в контексті досліджуваної проблематики, навести положення статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII щодо можливості певних СВІП запроваджувати та здійснювати в межах дозволених ст.ст.37, 64 Конституції України тимчасових обмежень конституційних прав, свобод, інтересів різних осіб (людини, громадянина, юридичних осіб), зокрема, з «...питання про заборону діяльності політичних партій, громадських об'єднань, якщо вона спрямована на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення»[7].

Наразі, необхідно наголосити на положеннях новоприйнятого Закону України «Про основи національного спротиву» від 16.07.2021 р. № 1702-IX, відповідно до ст.11 якого: «діяльність політичних партій, включаючи ведення агітації та/або використання будь-яких предметів, на яких зображена символіка політичних партій, у системі національного спротиву заборонена»[8].

Отже, проаналізувавши положення Закону України «Про політичні партії» щодо досліджуваної проблематики, можна зробити наступні висновки: 1) заборона діяльності політичної партії як й анулювання реєстраційного свідоцтва останньої є підставами для припинення державного фінансування її статутної діяльності (п.4 ч.1 ст.17⁸); 2) заборона діяльності політичної партії виступає як захід, який може вживатися в разі порушення нею норм Конституції України та інших законів (п.2 ч.1 ст. 19); 3) заборона політичної партії й анулювання реєстраційного свідоцтва мають однаковий наслідок – припинення її діяльності (ст. 23).

На основі дослідженого чинного законодавства, пропонуємо внести в Кодекс адміністративного судочинства України наступні зміни: 1) доповнити ч.1 ст.19 КАС України пунктом такого змісту: «спори, що виникають з приводу заборони чи анулювання реєстраційного свідоцтва політичної партії»; 2) частину 5 статті 46 КАС України доповнити пунктом з наступним змістом: «про заборону чи анулювання реєстраційного свідоцтва політичної партії», оскільки політичні партії й громадські об'єднання це різні за змістовим навантаженням поняття.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 08.06.2020 р.).
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони політичних партій: Закон України від 03.05.2022 р. № 2243-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2243-IX#Text> (дата звернення: 08.06.2022 р.).
3. Кодекс адміністративного судочинства: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. Дата оновлення: 24.05.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 08.06.2022 р.).
4. Про об'єднання громадян: Закон України від 16.06.1992 р. № 2460-XII. Втрата чинності від 01.01.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2460-12#Text> (дата звернення: 08.06.2022 р.).
5. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. Дата оновлення: 16.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 08.06.2022 р.).
6. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2365-III. Дата оновлення: 18.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> (дата звернення: 08.06.2022 р.).
7. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. Дата оновлення: 24.05.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 08.06.2022 р.).
8. Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021 р. № 1702-IX. Дата оновлення: 19.02.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text> (дата звернення: 08.06.2022 р.).